

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ**

Нове антикорупційне законодавство України

Чернігів – 2011

Нове антикорупційне законодавство/ Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, місцевого самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.: С.О. Межений. – Чернігів: ЦППК, 2011. – 11 с.

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (протокол № 2 від 12 квітня 2011 р.)

© Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2011

НОВЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Верховна Рада України на пленарному засіданні 7 квітня 2011 року прийняла Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції в Україні». За рішенням Депутатів Верховної Ради законопроект, підготовлений до повторного другого читання, було розділено на два закони «Про засади запобігання і протидії корупції в Україні» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення».

У прикінцевих положеннях Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції в Україні» визначено, що зазначений закон набирає чинності з 1 липня 2011 року за винятком ст. 12, яка набирає чинності з 1 січня 2012 року. Закон складається з 8 розділів та 33 статей.

При прийнятті Закону у депутатів виникло найбільше суперечок навколо статей 1 (Визначення термінів), 11 (Спеціальна перевірка щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування) та 12 (Фінансовий контроль).

У ст. 1, яка є ключовою статтею Закону визначені основні терміни, а саме:

безпосереднє підпорядкування — відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням;

близькі особи — подружжя, діти, батьки, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки, усиновлювачі, усиновлені, а також інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 4 цього Закону;

конфлікт інтересів — суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень;

корупційне правопорушення — умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті

4 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність;

корупція — використання особою, зазначеною в частині першій статті 4 цього Закону, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній в частині першій статті 4 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей;

неправомірна вигода — грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову;

члени сім'ї — особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Статтями 2 і 3 визначено законодавство у сфері запобігання і протидії корупції та основні принципи запобігання і протидії корупції.

У ст. 4 визначено вичерпне коло суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення. Зокрема у пункті в частині 1 цієї статті до суб'єктів корупційних діянь віднесено державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Статтею 5 Закону окреслено коло суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції. Зокрема, визначено, що спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є:

- органи прокуратури;
- спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України;
- спеціальні підрозділи податкової міліції;
- підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України,
- спеціальні підрозділи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, якщо інше не передбачено законом.

Координацію діяльності правоохоронних органів з питань протидії корупції здійснюють у межах наданих повноважень, визначених законами, Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори.

Суб'єктами, які беруть участь у запобіганні, виявленні, а в установлених законом випадках - у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень, відновленні порушених прав чи інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, а також в інформаційному і науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції, у міжнародному співробітництві в цій сфері, є:

- 1) уповноважені підрозділи органів державної влади;
- 2) місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування;
- 3) підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадові та службові особи, а також громадяни, об'єднання громадян за їх згодою.

У розділі II законодавець визначає заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції. У статті 6 наводиться перелік обмежень щодо використання службового становища, зокрема, визначено, що особам, які є суб'єктами антикорупційного законодавства, забороняється використовувати свої службові повноваження та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі:

- 1) неправомірно сприяти фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності, одержанні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів, пільг, укладанні контрактів (у тому числі на закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти);
- 2) неправомірно сприяти призначенню на посаду особи, яка не має переваг перед іншими кандидатами на цю посаду;
- 3) неправомірно втручатися в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування або посадових осіб;
- 4) неправомірно надавати перевагу фізичним або юридичним особам у зв'язку з підготовкою проектів, виданням нормативно-правових актів та прийняттям рішень, затвердженням (погодженням) висновків.

У статті 7 міститься перелік обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, а саме: особам, які є суб'єктами антикорупційного законодавства, забороняється:

1) займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;

2) входити до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі, та представляють інтереси держави в раді товариства (спостережній раді), ревізійній комісії господарського товариства), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

Статтею 8 визначені обмеження щодо одержання дарунків (пожертв) державними службовцями та іншими особами, уповноваженими на виконання функцій держави. У I частині статті йдеться про заборону безпосередньо або через інших осіб одержувати дарунки (пожертви) від юридичних або фізичних осіб:

1) за рішення, дії чи бездіяльність в інтересах дарувальника, що приймаються, вчиняються як безпосередньо такою особою, так і за її сприяння іншими посадовими особами та органами;

2) якщо особа, яка дарує (здійснює) дарунок (пожертву), перебуває в підпорядкуванні обдарованої особи.

У частині II статті наводиться уточнення, що зазначені вище особи можуть приймати дарунки, які відповідають загально визначеним умовам про гостинність, та пожертви, крім випадків, передбачених частиною першою цієї статті, якщо вартість таких дарунків (пожертв) не перевищує 50 відсотків мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття дарунка (пожертви), одноразово, а сукупна вартість таких дарунків (пожертв), отриманих з одного джерела протягом року, – однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року.

Передбачене обмеження не поширюється на дарунки (пожертви), які:

1) даруються (здійснюються) близькими особами;

2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

У статті 9 наводяться обмеження щодо роботи близьких осіб, зокрема визначається, що особи, уповноважені на виконання функцій держави, не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам, а також зобов'язані повідомити керівництво органу, на посаду в якому вона претендує, про працюючих у цьому органі близьких їй осіб.

Ці обмеження не поширюються на:

- 1) народних засідателів і присяжних;
- 2) близьких осіб, які безпосередньо підпорядковані один одному у зв'язку з перебуванням кожного з них на виборній посаді;
- 3) осіб, які працюють у сільській місцевості, гірських населених пунктах;
- 4) інших осіб, визначених законом.

У разі виникнення обставин, що порушують вимоги цієї статті, відповідні особи, близькі їм особи вживають заходів щодо усунення таких обставин у п'ятнадцятиденний строк.

Статтею 10 визначені обмеження щодо осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, а саме протягом року з дня її припинення забороняється:

а) укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з підприємствами, установами чи організаціями незалежно від форми власності, якщо особи, зазначені в абзаці першому цієї частини, протягом року до дня припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих підприємств, установ чи організацій;

б) розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, передбачених законом;

в) представляти інтереси будь-якої особи у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в яких іншою стороною є орган (органи), в якому (яких) вони працювали.

У статті 11 визначено порядок проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Спеціальній перевірці підлягають відомості про особу, яка претендує на зайняття посади, зазначеної в пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону (крім виборних посад), зокрема щодо:

1) притягнення особи до кримінальної відповідальності, в тому числі за корупційні правопорушення, наявності судимості, її зняття, погашення;

2) факту, що особа піддана, піддавалася раніше адміністративним стягненням за корупційні правопорушення;

3) достовірності відомостей про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, в тому числі за кордоном;

4) наявності в особи корпоративних прав;

5) стану здоров'я, освіти, наявності наукового ступеня, вченого звання, підвищення кваліфікації.

Спеціальна перевірка проводиться у п'ятнадцятиденний строк за письмовою згодою особи, яка претендує на зайняття посади.

У разі ненадання особою такої згоди питання щодо призначення її на посаду не розглядається.

Стаття 12 визначає порядок застосування фінансового контролю та форму декларації про доходи.

Законом також визначено Кодекси поведінки державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування (стаття 13), урегулювання конфлікту інтересів (стаття 14), антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів (стаття 15), а також вимоги щодо прозорості інформації (стаття 16).

Статтею 17 забороняється органам державної влади, органам місцевого самоврядування одержувати від фізичних, юридичних осіб безоплатно послуги та майно, крім випадків, передбачених законами або чинними міжнародними договорами України.

На виконання Конвенції ООН проти корупції у розділі III Закону нормована участь громадськості в заходах щодо запобігання і протидії корупції.

Розділом IV визначена відповідальність за корупційні правопорушення.

Зокрема, у ст. 21 йдеться про те, що за вчинення корупційних правопорушень особи, уповноважені на виконання функцій держави, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової чи дисциплінарної відповідальності в установленому законом порядку.

Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, у триденний строк з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили, притягнення до цивільно-правової відповідальності, накладення дисциплінарного стягнення заносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, що формується та ведеться Міністерством юстиції України.

У розділі V визначено механізм усунення наслідків корупційних правопорушень. Розділ VI передбачає контроль і нагляд за виконанням законів у сфері запобігання і протидії корупції, розділ VII. - міжнародне співробітництво у питаннях запобігання корупції.

Закон України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення»

Стаття 368 КК України

Частина	Зміст	Санкція
1.	Одержання службовою особою в будь-якому вигляді хабара за виконання чи невиконання в інтересах того, хто дає хабара, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища (до 75 грн.)	Штраф 8500 – 12750 грн. або виправні роботи до 1 року, або арештом до 6 міс.
2.	Одержання хабара у значному розмірі – (75 – 3399 грн.)	Штраф 12750 – 25500 грн. або позбавленням волі на строк від 2 до 5 років
3.	Одержання хабара у великому розмірі або службовою особою, яка займає відповідальне становище, або за попередньою змовою групою осіб, або повторно, або поєднане з вимаганням хабара – (3400 грн.) Службовими особами, які займають відповідальне становище, є особи, посади яких згідно зі статтею 25 Закону України „Про державну службу” віднесені до третьої, четвертої, п'ятої та шостої категорій, а також судді, прокурори і слідчі, керівники, заступники керівників органів державної влади та управління, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів та одиниць.	Позбавлення волі на строк від 5 до 10 років з конфіскацією майна

4.	<p>Одержання хабара в особливо великому розмірі або службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.</p> <p>Службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, є особи, зазначені в частині першій статті 9 Закону України „Про державну службу”, та особи, посади яких згідно зі статтею 25 Закону України „Про державну службу” віднесені до першої та другої категорій.</p>	<p>Позбавлення волі на строк від восьми до дванадцяти років</p>
----	--	---

Примітка: для всіх частин статті 368 застосовується додаткова міра покарання позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майн